

110**OZNÁMENIE****Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky**

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky oznamuje, že 27. mája 2011 bol v Bratislave podpísaný Protokol o trvalo udržateľnom cestovnom ruchu k Rámcovému dohovoru o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát (oznámenie č. 111/2006 Z. z.).

Listina o schválení protokolu bola 6. marca 2012 uložená u deponitára, ktorým je vláda Ukrajiny.

Protokol nadobudol platnosť 29. apríla 2013 v súlade s článkom 21 Rámcového dohovoru o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát.

Ročník 2015

Zbierka zákonov

SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Príloha k čiasťke 35

OBSAH:

Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky č. 110/2015 Z. z. – Protokol o trvalo udržateľnom cestovnom ruchu k Rámcovému dohovoru o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát

K oznámeniu č. 110/2015 Z. z.

PROTOKOL**o trvalo udržateľnom cestovnom ruchu k Rámcovému dohovoru o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát****ZMLUVNÉ STRANY TOHTO PROTOKOLU**

V SÚLADE so svojimi úlohami vyplývajúcimi z Rámcového dohovoru o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát (Kyjev, 2003), ďalej len „Karpatský dohovor“, pokračovať v komplexnej politike a spolupráci s cieľom ochrany a trvalo udržateľného rozvoja Karpát;

V SÚLADE so svojimi povinnosťami podľa článku 9 Karpatského dohovoru;

V SÚLADE so svojimi povinnosťami podľa Protokolu o zachovaní a trvalo udržateľnom využívaní biologickej a krajinskej diverzity (Bukurešť, 2008) ku Karpatskému dohovoru;

BERÚC NA VEDOMIE, že všetky zmluvné strany Protokolu sú zmluvné strany Dohovoru o biologickej diverzite (Rio de Janeiro, 1992), ďalej len „CBD“, a PRIPOMÍNAJÚC Memorandum o spolupráci medzi Dohovorom o biologickej diverzite a Alpským dohovorom a Karpatským dohovorom, podpísanými 29. mája 2008 v Bonne, a rozhodnutie č. 11 Druhej konferencie zmluvných strán (COP2) Karpatského dohovoru, ktoré odporúča zvýšiť úsilie na plnenie Programu práce pre oblasť biologickej diverzity horských oblastí CBD;

PRIPOMÍNAJÚC rozhodnutie VII/14 siedmeho stretnutia Konferencie zmluvných strán CBD, ktoré prijalo usmernenia o biodiverzite a rozvoji cestovného ruchu a vyzvalo vlády, aby integrovali tieto usmernenia do rozvoja alebo revízie svojich stratégií a plánov pre rozvoj cestovného ruchu;

POUKAZUJÚC na ďalšie významné dohovory a dohody, najmä Európsky dohovor o krajine (Florenca, 2000), Dohovor o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva (Paríž, 1972), Dohovor o posudzovaní vplyvov na životné prostredie presahujúcich hranice štátov (Espoo, 1991) a Dohovor o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia (Aarhus, 1998);

UZNÁVAJÚC význam horských oblastí zakotvený v článku 13 (Trvalo udržateľný rozvoj horstiev) Deklarácie z Rio de Janeiro o životnom prostredí a rozvoji („Agenda 21“, Rio de Janeiro, 1992);

PRIPOMÍNAJÚC Program pre ďalšiu implementáciu Deklarácie o životnom prostredí a rozvoji („Agenda 21“, Rio de Janeiro, 1992), implementačný plán Svetového samitu o trvalo udržateľnom rozvoji, a UZNÁVAJÚC výsledky, ktoré dosiahla Komisia pre trvalo udržateľný rozvoj (CSD) v spolupráci so Svetovou organizáciou

cestovného ruchu (UNWTO), pri svojom úsilí o podporu rozvoja trvalo udržateľného cestovného ruchu;

KEĎŽE jedinečná biologická a kultúrna diverzita a spoločné dedičstvo Karpát sú významné aktiva pre rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu;

UZNÁVAJÚC rastúci význam cestovného ruchu pre sociálny a hospodársky rozvoj na miestnej, národnej a regionálnej úrovni a skutočnosť, že rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch môže tvoriť príležitosť pre hospodársky rozvoj menej rozvinutých oblastí, ako aj pre diverzifikáciu miestnych ekonomík, a predstavovať významný potenciál pre realizáciu ziskov z hľadiska zachovania biologickej diverzity a trvalo udržateľného využívania jej prvkov;

UZNÁVAJÚC, že Karpaty predstavujú životné prostredie pre miestne komunity, a UZNÁVAJÚC príspevok miestnych komunit k trvalo udržateľnému sociálnemu, kultúrnemu a hospodárskemu rozvoju a k zachovaniu tradičných vedomostí v Karpatoch;

S PRESVEDČENÍM, že úsilie o ochranu, zachovanie a trvalo udržateľné využívanie prírodných a kultúrnych zdrojov Karpát nemôže byť dosiahnuté len jednou krajinou, ale vyžaduje regionálnu spoluprácu, a V SÚLADE s rozhodnutím spolupracovať na rozvoji trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch s cieľom zabezpečiť, aby sa cestovný ruch v Karpatoch rozvíjal v súlade so záujmami ochrany životného prostredia a spájal sociálno-ekonomické prínosy so zachovaním biologickej a kultúrnej diverzity;

DOHODLI SA TAKTO:

KAPITOLA I**CIELE, GEOGRAFICKÝ ROZSAH A DEFINÍCIE****Článok 1****Všeobecné ciele a princípy**

1. V súlade s článkom 9 Karpatského dohovoru cieľom Protokolu o trvalo udržateľnom cestovnom ruchu (ďalej uvádzaný ako „protokol“) je podporovať a uľahčovať spoluprácu zmluvných strán pri rozvoji trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch v prospech súčasnej generácie a budúcich generácií s cieľom maximalizovať prínosy cestovného ruchu k biodiverzite, ekosystémom a hospodárskemu a sociálnemu rozvoju, ako aj prínosy biodiverzity k cestovnému ruchu a hospodárskemu a sociálnemu rozvoju, pri sú-

časnom zmiernovaní nepriaznivých ekologických, environmentálnych a sociálno-ekonomických vplyvov cestovného ruchu.

2. Na dosiahnutie uvedených cieľov zmluvné strany budú:

- (a) harmonizovať a koordinovať svoje úsilie pri podporovaní trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch, ktorý bude vzhľadom na výnimočnosť prírody, krajiny a kultúrneho dedičstva Karpát prínosom pre miestne komunity a s týmto cieľom zintenzívňovať vzájomnú spoluprácu,
- (b) uskutočňovať politiky zamerané na podporu cezhraničnej spolupráce s cieľom uľahčiť trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu, napr. koordinované alebo spoločné plány starostlivosti o cezhraničné alebo prihraničné chránené oblasti a iné turisticky zaujímavé lokality.

3. Zmluvné strany budú preto navzájom spolupracovať najmä s cieľom:

- (a) podporiť rozvoj karpatského regiónu ako destinácie pre trvalo udržateľný cestovný ruch;
- (b) rozvíjať, podporovať a predávať služby, výrobky a balíky trvalo udržateľného karpatského regionálneho cestovného ruchu;
- (c) zabezpečiť spoločné normy vysokej kvality trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu v Karpatoch;
- (d) zvýšiť príspevok cestovného ruchu k trvalo udržateľnému rozvoju miestnych ekonomík v Karpatoch;
- (e) riadiť cestovný ruch a turistické destinácie v Karpatoch v prospech životného prostredia a trvalo udržateľného miestneho hospodárskeho rozvoja v menej rozvinutých oblastiach;
- (f) zvýšiť príspevok cestovného ruchu k zachovaniu a trvalo udržateľnému využívaniu biologickej a krajinskej diverzity Karpát v súlade s cieľmi Európskeho dohovoru o krajine;
- (g) zvýšiť príspevok cestovného ruchu k trvalo udržateľnému poľnohospodárstvu v Karpatoch;
- (h) zvýšiť príspevok cestovného ruchu k trvalo udržateľnému lesnému hospodárstvu v Karpatoch;
- (i) plánovať trvalo udržateľný rozvoj turistickej dopravy a infraštruktúry v Karpatoch;
- (j) zvýšiť príspevok cestovného ruchu k zachovaniu a propagácii kultúrneho dedičstva a tradičných vedomostí miestnych komunít v Karpatoch;
- (k) zvýšiť príspevok cestovného ruchu k vzdelávaniu a informovaniu verejnosti o otázkach trvalej udržateľnosti;
- (l) podporovať cezhraničnú spoluprácu v oblasti trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu v Karpatoch;
- (m) riadiť vplyv cestovného ruchu na biologickú a krajinnú diverzitu Karpát;
- (n) riadiť vplyvy cestovného ruchu v Karpatoch na životné prostredie;
- (o) riadiť sociálno-ekonomické a kultúrne dosahy cestovného ruchu v Karpatoch;
- (p) sledovať efektívnosť politik a stratégií pre rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch.

Článok 2

Geografický rozsah

1. Tento protokol sa vzťahuje na karpatský región (ďalej len „Karpáty“), tak ako ho vymedzila konferencia zmluvných strán.

2. Každá zo zmluvných strán môže rozšíriť uplatňovanie tohto protokolu na ďalšie časti svojho územia vyhlásením u depozitára.

Článok 3

Definície

Na účely tohto protokolu:

- (a) „Protokol o biodiverzite“ je Protokol o zachovaní a trvalo udržateľnom využívaní biologickej a krajinskej diverzity ku Karpatskému dohovoru prijatý v Bukurešti 19. júna 2008;
- (b) „Biologická diverzita“ je variabilita medzi živými organizmami a zahŕňa diverzitu v rámci druhu, medzi druhmi a diverzitu ekosystémov;
- (c) „Prihraničná oblasť“ je oblasť zostávajúca pod jurisdikciou príslušnej zmluvnej strany v blízkosti štátnej hranice s inou zmluvnou stranou, kde činnosti vykonávané na jednej strane štátnej hranice môžu, v závislosti od charakteru predmetnej činnosti, priamo alebo nepriamo a priaznivo alebo nepriaznivo ovplyvniť životné prostredie na druhej strane štátnej hranice;
- (d) „Zachovanie“ je súbor opatrení potrebných na udržanie prírodných biotopov a populácií druhov voľnej žijúcich živočíchov a rastlín v priaznivom stave;
- (e) „konferencia zmluvných strán“ je Konferencia zmluvných strán Karpatského dohovoru.
- (f) „Karpatský dohovor“ je Dohovor o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát prijatý v Kyjeve 22. mája 2003;
- (g) „Ohrozené druhy“ sú druhy, ktorým hrozí vyhynutie v celej oblasti výskytu alebo v jej významnej časti;
- (h) „Invázne cudzorodé druhy“ sú nepôvodné druhy zavedené zámerne alebo neúmyselne mimo ich prirodzených biotopov, kde sa uchytili, rozmnožili a rozšírili spôsobom, ktorý spôsobuje škody v ich novom prostredí;
- (i) „Krajina“ je oblasť vnímaná ľuďmi, ktorej charakter je výsledkom akcií a interakcií prírodných a/alebo ľudských faktorov;
- (j) „Krajinná diverzita“ je rôznorodosť krajinných typov;
- (k) „Pôvodné druhy“ sú pôvodné druhy daného regiónu alebo ekosystému;
- (l) „Prírodný biotop“ je suchozemská alebo vodná oblasť charakteristická geografickými, abiotickými a biotickými danosťami, v ktorej sa druh alebo populácia prirodzene vyskytuje;
- (m) „Pozorovateľ“ je pozorovateľ definovaný v článku 14 (5) Karpatského dohovoru;
- (n) „Zmluvná strana“ je zmluvná strana tohto protokolu;
- (o) „Zainteresaná verejnosť“ je verejnosť skutočne alebo pravdepodobne ovplyvnená, alebo so záuj-

mom na rozvoji cestovného ruchu a príslušnom procese rozhodovania; táto definícia zahŕňa aj nepôvodných obyvateľov a miestne komunity; na účely tejto definície verejnosť so záujmom bude zahŕňať aj mimovládne organizácie, ktoré podporujú ľubovoľný aspekt trvalo udržateľného rozvoja a spĺňajú požiadavky národnej legislatívy;

- (p) „Chránená oblasť“ je geograficky definovaná oblasť, ktorá je ustanovená alebo regulovaná a spravovaná s cieľom dosiahnuť špecifické ciele ochrany;
- (q) „Obnovenie“ je návrat ekosystému alebo biotopu do svojej pôvodnej komunitnej štruktúry, prirodzeného zloženia druhov a prirodzených funkcií;
- (r) „Pomocný orgán“ je pomocný organ ustanovený v súlade s článkom 14 (2)(e) Karpatského dohovoru. Pomocnými orgánmi môžu byť aj tematické pracovné skupiny alebo výbory;
- (s) „Trvalo udržateľný rozvoj“ je rozvoj, ktorý napĺňa potreby súčasnej generácie bez ohrozenia možnosti budúcich generácií napĺňať svoje vlastné potreby;
- (t) „Trvalo udržateľný cestovný ruch“ je cestovný ruch, ktorý zabezpečuje trvalo udržateľné využívanie environmentálnych zdrojov, predchádza vzniku hrozieb pre biologickú a krajinnú diverzitu, od ktorej je vnútorne závislý, a minimalizuje nepriaznivé environmentálne, ekologické, kultúrne a sociálne vplyvy; poskytuje príležitosť pre vzdelávanie zvyšujúce poznanie a rešpektovanie prírodných ekosystémov a biologických zdrojov; rešpektuje sociálno-kultúrnu autenticnosť hostiteľských komunít, pričom zachováva nimi vytvorené a živé kultúrne dedičstvo a tradičné hodnoty, prispieva k pochopeniu a tolerancii medzi kultúrami, prispieva k zabezpečeniu životaschopných, dlhodobých ekonomických činností, poskytuje sociálno-ekonomické výhody všetkým zainteresovaným, ktoré sú spravodlivo rozdelené vrátane stabilných pracovných a zárobkových príležitostí a sociálnych služieb pre hostiteľské komunity, čím prispieva k zmierňovaniu chudoby;
- (u) „Trvalo udržateľné využívanie“ znamená využívanie zložiek biodiverzity spôsobom a v miere, ktoré nevedú k dlhodobému úpadku biologickej diverzity, čím sa zabezpečí potenciál biologickej diverzity plniť potreby a želania súčasných i budúcich generácií;
- (v) „Cezhraničná chránená oblasť“ je oblasť zložená z dvoch alebo viacerých chránených oblastí nachádzajúcich sa na území dvoch alebo viacerých zmluvných strán v blízkosti štátnej hranice, pričom každá z týchto oblastí zostáva pod jurisdikciou príslušnej zmluvnej strany.

KAPITOLA II

VŠEOBECNÉ POVINNOSTI

Článok 4

Harmonizácia politík zameraných na plánovanie, rozvoj a manažment trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch

1. Každá zo zmluvných strán vypracuje a bude uskutočňovať na svojom území politiky a stratégie zamera-

né na rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu a jeho manažment a monitorovanie v Karpatoch, pričom vezme do úvahy politiky a stratégie vypracované a uskutočňované inými zmluvnými stranami.

2. Zmluvné strany vezmú do úvahy a budú používať medzinárodne používané nástroje a metódy pre plánovanie, rozvoj a manažment cestovného ruchu, najmä v zraniteľných oblastiach obmedzených na ekonomické využitie, a zosúladiť existujúce národné plánovacie nástroje a rámce.

3. Zmluvné strany zabezpečia výmenu informácií medzi vládnymi inštitúciami na všetkých úrovniach a u všetkých zainteresovaných o najlepšej praxi pre trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu a manažment vrátane informácií o plánoch, normách, legislatíve a presadzovaní, ako aj výmenu skúseností získaných pri uplatňovaní týchto princípov.

Článok 5

Začlenenie cieľov trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch do sektorových politík

1. Zmluvné strany vezmú do úvahy ciele tohto protokolu vo svojich ďalších politikách, najmä v oblasti územného plánovania a manažmentu zdrojov krajiny, zachovania biologickej a krajinnej diverzity, manažmentu vôd a povodí riek, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, dopravy a infraštruktúry, priemyslu a energetiky.

2. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri začleňovaní princípov trvalo udržateľného cestovného ruchu do ďalších sektorových politík vytvorených na regionálnej alebo globálnej úrovni, ktoré môžu byť prínosom alebo by mohli ovplyvniť zachovanie a trvalo udržateľné využívanie biologickej a krajinnej diverzity v Karpatoch.

Článok 6

Účasť regionálnych a miestnych orgánov a ostatných zainteresovaných

1. Každá zo zmluvných strán prijme vo svojom existujúcom inštitucionálnom rámci opatrenia s cieľom zabezpečiť účasť príslušných inštitúcií, regionálnych a miestnych orgánov a ostatných zainteresovaných na príprave a uskutočňovaní politík a výsledných opatrení potrebných pre rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch.

2. Každá zo zmluvných strán prijme vo svojom existujúcom inštitucionálnom rámci opatrenia s cieľom uľahčiť koordináciu a spoluprácu medzi inštitúciami, orgánmi a ostatnými zainteresovanými uvedenými v odseku 1, aby podporila spoločnú zodpovednosť a zvýšila synergiu.

Článok 7

Medzinárodná spolupráca

1. Zmluvné strany budú podporovať aktívnu spoluprácu medzi príslušnými inštitúciami a organizáciami

na medzinárodnej úrovni so zreteľom na trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu v Karpatoch.

2. Zmluvné strany budú uľahčovať spoluprácu s cieľom zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu v Karpatoch medzi regionálnymi a miestnymi orgánmi na medzinárodnej úrovni a hľadať riešenia pre spoločné problémy na najvhodnejšej úrovni.

KAPITOLA III ŠPECIFICKÉ OPATRENIA

Článok 8

Propagácia karpatského regiónu ako destinácie pre trvalo udržateľný cestovný ruch

1. Každá zo zmluvných strán prijme opatrenia s cieľom propagovať karpatský región ako destináciu pre trvalo udržateľný cestovný ruch na základe jedinečného spoločného prírodného, kultúrneho, tradičného a historického dedičstva Karpát.

2. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať v oblasti marketingu a propagácie karpatského regiónu ako destinácie pre trvalo udržateľný cestovný ruch, najmä prostredníctvom stimulovania, spoločného uskutočňovania a podporovania projektov a iniciatív zameraných na trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu v Karpatoch, ktoré vychádzajú z uvedených hodnôt a propagujú ich.

Článok 9

Rozvoj, propagácia a predaj výrobkov, služieb a balíkov trvalo udržateľného karpatského regionálneho cestovného ruchu

1. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom vyvíjať a propagovať výrobky, služby a balíky trvalo udržateľného karpatského regionálneho cestovného ruchu, predovšetkým tie, ktoré vychádzajú zo spoločného prírodného, kultúrneho, tradičného a historického dedičstva Karpát, a podporovať ich predaj na domácich a zahraničných trhoch.

2. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať s cieľom identifikovať špecifické konkurenčné výhody karpatského regiónu pre trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu pred ostatnými európskymi horskými regiónmi, ktoré by mohli zabezpečiť jedinečnú predajnú ponuku výrobkov, služieb a balíkov trvalo udržateľného karpatského regionálneho cestovného ruchu na európskych a svetových turistických trhoch.

3. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri vývoji spoločných služieb, výrobkov a balíkov trvalo udržateľného karpatského regionálneho cestovného ruchu a v tejto súvislosti uľahčovať spoluprácu príslušných zainteresovaných strán pôsobiach v karpatskom regióne vrátane prevádzkovateľov cestovného ruchu a ostatných subjektov pôsobiach v sektore cestovného ruchu.

4. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri vývoji a zavádzaní spoločných karpatských regionálnych turistických značiek.

5. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri vývoji a zavádzaní spoločných reklamných stratégií a marketingových schém pre spoločné výrobky, služby a balíky trvalo udržateľného karpatského regionálneho cestovného ruchu.

Článok 10

Zabezpečenie spoločných noriem vysokej kvality trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch

1. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom podporiť normy kvality pre trvalo udržateľný cestovný ruch v Karpatoch.

2. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri vývoji, podporovaní a uplatňovaní spoločných noriem kvality cestovného ruchu v Karpatoch, pokiaľ ide o ubytovanie, zariadenia, služby a starostlivosť o zákazníka s ohľadom na medzinárodné a európske štandardy.

3. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri vývoji, podporovaní a uplatňovaní spoločného systému certifikácie kvality cestovného ruchu v Karpatoch pri posudzovaní medzinárodných a regionálnych značiek kvality a systémov ich udeľovania alebo prijímania existujúcich systémov certifikácie.

4. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri vývoji, podporovaní a uplatňovaní spoločnej karpatskej politiky trvalého a systematického prieskumu kvality výrobkov a služieb cestovného ruchu v celom karpatskom regióne, monitorovaní spokojnosti návštevníkov a skúseností získaných v turistických destináciách vrátane zvyšovania informovanosti návštevníkov o otázkach trvalej udržateľnosti a prehlbovania ich vedomostí a úcty k prírodnému a kultúrnemu dedičstvu Karpát;

5. Zmluvné strany budú stimulovať a podporovať výmenu skúseností a šírenie príkladov správnej praxe pri zavádzaní a udržiavaní noriem kvality v službách cestovného ruchu.

6. Zmluvné strany budú stimulovať a podporovať rozvoj a uskutočňovanie spoločných akčných plánov zameraných na kvalitatívne zlepšenie v sektore služieb trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch.

Článok 11

Zvýšenie príspevku cestovného ruchu k trvalo udržateľnému rozvoju miestnej ekonomiky v Karpatoch

1. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom preskúmať, propagovať a podporovať synergie medzi trvalo udržateľným rozvojom cestovného ruchu a miestnym hospodárskym rozvojom v Karpatoch.

2. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri tvorbe, prijímaní a uskutočňovaní spoločnej karpatskej politiky v oblasti propagácie, označovania a certifikácie miestnych výrobkov a sietí miestnych výrobcov, najmä tradičného umenia a tradičných remesiel, a miestnych výrobkov vrátane poľnohospodárskych

výrobkov využívajúcich chov miestnych druhov domácich zvierat a pestovanie rastlinných druhov.

3. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom podporiť a propagovať iniciatívy a projekty zamerané na trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu v Karpatoch, ktoré podporujú rozvoj miestnej ekonomiky a využívajú miestny potenciál prostredníctvom zvýšeného využívania miestnych výrobkov a schopností, ako aj pracovných príležitostí pre miestnu pracovnú silu. Prioritou by mali byť iniciatívy a projekty, ktoré:

- (a) prispievajú k zabezpečeniu dlhodobej udržateľnosti ekonomických činností cestovného ruchu;
- (b) posilňujú existujúcu jedinečnú predajnú ponuku konkrétnej destinácie cestovného ruchu;
- (c) podporujú inováciu a diverzitu v cestovnom ruchu a prinášajú pridanú hodnotu existujúcej miestnej turistickému ponuke konkrétnej turistickému destinácie, a to aj vytváraním nových miestnych a regionálnych turistických produktov;
- (d) prispievajú k diverzifikácii ponúk cestovného ruchu s cieľom znížiť nepriaznivé vplyvy sezónnosti cestovného ruchu vytvorením dostatočného dopytu po službách cestovného ruchu a miestnej zamestnanosti aj mimo sezóny;
- (e) prispievajú k diverzifikácii miestnych ekonomických činností presahujúcich rámec cestovného ruchu s cieľom znížiť podľa možností (podmienok) závislosť miestnej ekonomiky na cestovnom ruchu;
- (f) obohacujú a dopĺňajú existujúce miestne ponuky cestovného ruchu a konkrétnu turistickú destináciu namiesto toho, aby konkurovali už existujúcim podnikom.

4. Každá zo zmluvných strán prijme opatrenia s cieľom podporiť rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v menej citlivých a menej rozvinutých oblastiach definovaných v odseku 2, aby podporila trvalo udržateľný hospodársky rozvoj menej rozvinutých miestnych komunit, zmiernila negatívne migračné a vyludňovacie trendy, prispela k zmierneniu chudoby a umožnila spravodlivejšie využívanie ziskov a príjmov zo sektora turistických služieb všetkými obcami karpatského regiónu.

5. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom vytvoriť kapacity miestnych komunit pre prípravu návrhov projektov v oblasti trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu a ich schopnosť získať prostriedky potrebné na ich realizáciu.

Článok 12

Manažment cestovného ruchu
v Karpatoch v prospech životného prostredia
a trvalo udržateľného rozvoja miestnej ekonomiky

1. Zmluvné strany budú v súlade s článkom 12 Karpatského dohovoru navzájom spolupracovať pri tvorbe, prijímaní a uskutočňovaní spoločnej karpatskej politiky trvalého a systematického monitorovania cestovného ruchu v karpatskom regióne.

2. Aby sa zmiernili dosahy cestovného ruchu na krehké horské ekosystémy Karpát a aby sa zabezpečilo rovnomernejšie rozdelenie cestovného ruchu v karpatskom regióne, každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom rozptýliť, presmerovať a odkloniť časť cestovného ruchu zo súčasných hlavných turistických destinácií a citlivých území, napr. chránených oblastí, do oblastí, ktoré sú environmentálne menej citlivé, menej rozvinuté a menej preskúmané cestovným ruchom, ale ktoré majú dostatočný potenciál, aby pohltili časť cestovného ruchu.

Článok 13

Zvýšenie príspevku cestovného ruchu k zachovaniu a trvalo udržateľnému využívaniu biologickej a krajinnej diverzity Karpát

1. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom preskúmať možnosť využiť časť príjmov z cestovného ruchu na podporu zachovania a trvalo udržateľného využívania biologickej a krajinnej diverzity Karpát, najmä na vytváranie, riadenie a udržiavanie chránených oblastí.

2. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať na výmene informácií a šírení príkladov správnej praxe, týkajúcich sa príspevku a prínosov trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu k zachovaniu a trvalo udržateľnému využívaniu biologickej a krajinnej diverzity Karpát.

Článok 14

Zvýšenie príspevku cestovného ruchu k trvalo udržateľnému poľnohospodárstvu v Karpatoch

1. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom preskúmať a podporiť synergie medzi trvalo udržateľným rozvojom cestovného ruchu a trvalo udržateľným poľnohospodárstvom v Karpatoch a v tejto súvislosti bude uľahčovať spoluprácu medzi príslušnými orgánmi, inštitúciami a príslušnými zainteresovanými vrátane prevádzkovateľov cestovného ruchu a ostatných subjektov pôsobiach v sektore cestovného ruchu.

2. Každá zo zmluvných strán v súlade s článkom 7 a článkom 11 Karpatského dohovoru prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom podporiť a propagovať iniciatívy a projekty zamerané na trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu v Karpatoch, ktoré poskytujú zdravé ekonomické stimuly pre zachovanie udržateľného využívania poľnohospodárskej pôdy tradične obrábanej v Karpatoch a pre výrobu, označovanie a certifikáciu miestnych výrobkov využívajúcich miestne poľnohospodárske produkty, chov miestnych domácich zvierat a pestovanie rastlinných druhov.

3. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať na výmene informácií a šírení príkladov správnej praxe, týkajúcich sa príspevku a prínosov trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu k trvalo udržateľnému poľnohospodárstvu v Karpatoch.

Článok 15

Zvýšenie príspevku cestovného ruchu k trvalo udržateľnému lesnému hospodárstvu v Karpatoch

1. Každá zo zmluvných strán, berúc do úvahy mnohoraké funkcie lesov, prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom preskúmať a podporovať synergie medzi trvalo udržateľným rozvojom cestovného ruchu a trvalo udržateľným lesným hospodárstvom v Karpatoch a v tejto súvislosti bude uľahčovať spoluprácu medzi príslušnými orgánmi, inštitúciami, lesnými správami a príslušnými zainteresovanými vrátane prevádzkovateľov cestovného ruchu a ostatných subjektov pôsobiach v sektore cestovného ruchu.

2. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať na výmene informácií a šírení príkladov správnej praxe, týkajúcich sa príspevku a prínosov trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu k trvalo udržateľnému lesnému hospodárstvu v Karpatoch.

Článok 16

Plánovanie trvalo udržateľného rozvoja turistického dopravy a infraštruktúry v Karpatoch

1. Každá zo zmluvných strán v súlade s článkom 8 (1) Karpatského dohovoru, ako aj v súlade s článkom 5, článkom 8, článkom 9 a článkom 12 Protokolu o biodiverzite bude uskutočňovať politiky plánovania trvalo udržateľnej turistického dopravy v Karpatoch, ktoré budú brať do úvahy špecifiká horského prostredia.

2. Zmluvné strany v súlade s článkom 8 (2) Karpatského dohovoru budú navzájom spolupracovať s cieľom vytvoriť trvalo udržateľné systémy dopravy vo svojich prihraničných oblastiach v Karpatoch, aby poskytli prínosy mobility a prístupu miestnym obyvateľom a turistom, uľahčili trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu v prihraničných oblastiach a posilnili interakciu a spoluprácu medzi miestnymi komunitami žijúcimi v prihraničných oblastiach.

3. Zmluvné strany v súlade s článkom 8 (3) Karpatského dohovoru budú navzájom spolupracovať s cieľom vytvoriť modely ekologickej turistického dopravy v environmentálne citlivých oblastiach Karpát.

4. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom propagovať a podporiť projekty rozvoja trvalo udržateľnej dopravnej siete, ktoré zlepšia prístup k turistickým destináciám a rezortom v Karpatoch prostredníctvom verejnej dopravy a bude povzbudzovať turistov, aby využívali tieto služby.

5. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom znížiť závislosť na motorových vozidlách v turistických destináciách a rezortoch v Karpatoch a v ich blízkosti.

6. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom podporiť revitalizáciu a modernizáciu existujúcej turistického, rekreačnej a športovej infraštruktúry namiesto toho, aby budovala v Karpatoch novú infraštruktúru.

7. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri výmene informácií a šírení príkladov správnej praxe,

týkajúcich sa trvalo udržateľného rozvoja turistického dopravy a infraštruktúry v Karpatoch.

Článok 17

Zvýšenie príspevku cestovného ruchu k zachovaniu a propagácii kultúrneho dedičstva a tradičných vedomostí pre miestne komunity v Karpatoch

1. Zmluvné strany v súlade s článkom 11 Karpatského dohovoru budú navzájom spolupracovať s cieľom vytvoriť, prijať a uplatňovať spoločné princípy trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu v Karpatoch, podporovať zachovanie a propagáciu kultúrneho dedičstva a tradičných vedomostí miestnych komunít, zvýšiť a rešpektovať ich sociálno-kultúrnu autenticitu v Karpatoch, a zachovať nimi vybudované, živé kultúrne dedičstvo a tradičné hodnoty.

2. Každá zo zmluvných strán prijme opatrenia s cieľom propagovať a podporovať rozvoj činností trvalo udržateľného cestovného ruchu, ktoré podporujú zachovanie a propagáciu kultúrneho dedičstva a tradičných vedomostí miestnych komunít v Karpatoch, najmä iniciatívy a projekty zamerané na trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu v Karpatoch, ktoré poskytujú zdravé ekonomické stimuly pre zachovanie tradičnej architektúry, chovu miestnych domácich zvierat a pestovania rastlinných druhov, ako aj pre pokračovanie tradičných spôsobov obrábania pôdy, výroby a predaja miestnych výrobkov, umeleckých výrobkov a ručne vyrobených predmetov.

3. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom podporiť použitie časti príjmov z cestovného ruchu na podporu zachovania a propagácie kultúrneho dedičstva a tradičných vedomostí miestnych komunít v Karpatoch, najmä na zachovanie a revitalizáciu tradičnej architektúry, tradičných remesiel, tradičných spôsobov obrábania pôdy, chovu miestnych domácich zvierat a pestovania rastlinných druhov.

Článok 18

Zvýšenie príspevku cestovného ruchu k vzdelávaniu a informovaniu verejnosti o otázkach trvalej udržateľnosti

1. Každá zo zmluvných strán prijme opatrenia s cieľom propagovať a podporovať iniciatívy a projekty zamerané na zvyšovanie informovanosti o otázkach trvalej udržateľnosti súvisiacich s trvalo udržateľným rozvojom cestovného ruchu v Karpatoch.

2. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri vytváraní spoločných programov environmentálneho vzdelávania, interpretácie prírody a kultúrneho dedičstva Karpát a iných programov zvyšujúcich informovanosť, súvisiacich s trvalo udržateľným rozvojom cestovného ruchu v Karpatoch, s cieľom (a) zvýšiť informovanosť miestnych komunít, prevádzkovateľov cestovného ruchu a poskytovateľov služieb pre turistov a širokej verejnosti o otázkach trvalej udržateľnosti v Karpatoch;

- (b) prehĺbiť vedomosti o prírodných ekosystémoch a biologických zdrojoch Karpát, ako aj úctu k nim;
- (c) zvýšiť profil zachovania biologickej a krajinskej diverzity na národnej a miestnej úrovni;
- (d) prehĺbiť vedomosti o kultúrnom dedičstve a tradičných vedomostiach miestnych komunit v Karpatoch, ako aj úctu k nim;
- (e) propagovať činnosti trvalo udržateľného cestovného ruchu a vhodné správanie turistov s cieľom minimalizovať ich negatívne dosahy, napr. vytvorením spoločného „Karpatského kódexu dobrej praxe v trvalo udržateľnom cestovnom ruchu“;
- (f) propagovať pozitívne účinky trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu v Karpatoch.

Článok 19

Informácie a výmena skúseností, budovanie kapacít pre rozvoj a manažment trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch

1. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri výmene informácií a skúseností a šírení príkladov správnej praxe, týkajúcich sa rozvoja a manažmentu trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch.

2. Zmluvné strany budú uľahčovať medzinárodnú spoluprácu medzi vedeckými inštitúciami so zreteľom na trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu a manažment v Karpatoch, najmä pri harmonizácii monitorovacích systémov, poskytovaní a harmonizácii databáz a uskutočňovaní spoločných výskumných programov a projektov v Karpatoch.

3. Zmluvné strany zabezpečia, aby sa národné výsledky výskumu a monitorovania, ktoré prispievajú k dosiahnutiu cieľov tohto protokolu, integrovali do spoločného systému stáleho pozorovania a poskytovania informácií a sprístupnili verejnosti v existujúcom inštitucionálnom rámci.

4. Zmluvné strany budú uľahčovať prenos a asimiláciu ekologických, spoločensky prijateľných a vhodných technológií a know-how pre plánovanie, rozvoj a manažment trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch.

5. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri vytváraní spoločných vzdelávacích programov v oblastiach súvisiacich s rozvojom a manažmentom trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch a budú povzbudzovať a podporovať rozvoj sietí odborníkov pre výmenu súvisiacich odborných poznatkov, schopností a informácií.

6. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať na rozvoji a posilňovaní ľudských zdrojov a inštitucionálnych kapacít, ktoré sú považované za prvky prispievajúce k dosiahnutiu cieľov tohto protokolu.

Článok 20

Podpora cezhraničnej spolupráce v oblasti trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu v Karpatoch

1. Zmluvné strany v súlade s článkom 9 (2) Karpatského dohovoru budú uskutočňovať politiky zamerané na podporu cezhraničnej spolupráce, aby uľahčili trva-

lo udržateľný rozvoj cestovného ruchu v prihraničných oblastiach Karpát.

2. Každá zo zmluvných strán vypracuje a uskutoční plány manažmentu s cieľom podporiť trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu v prihraničných oblastiach Karpát.

3. Zmluvné strany v súlade s článkom 9 (2) Karpatského dohovoru prijímú opatrenia s cieľom koordinovať plány manažmentu súvisiace s trvalo udržateľným rozvojom cestovného ruchu alebo vypracovať spoločné plány manažmentu pre svoje prihraničné oblasti v Karpatoch so susednou zmluvnou stranou alebo susednými zmluvnými stranami, najmä pre cezhraničné alebo prihraničné chránené oblasti, alebo iné lokality turistického záujmu.

Článok 21

Manažment dopadov cestovného ruchu na biologickú a krajinnú diverzitu Karpát

1. Zmluvné strany budú uplatňovať princípy predbežnej opatrnosti a prevencie prostredníctvom posudzovania a zohľadňovania možných priamych alebo nepriamych, krátkodobých alebo dlhodobých vplyvov vrátane kumulatívnych účinkov projektov rozvoja turistickej, rekreačnej a športovej infraštruktúry, ako aj turistických, rekreačných a športových činností, ktoré môžu mať negatívny dopad na biologickú a krajinnú diverzitu Karpát. V tejto súvislosti zmluvné strany vykonajú vhodné posúdenie možných negatívnych dopadov projektov, plánov a činností týkajúcich sa rozvoja cestovného ruchu v Karpatoch vrátane cezhraničných dopadov.

2. Zmluvné strany v súlade s článkom 12 Karpatského dohovoru budú navzájom spolupracovať pri formulovaní, prijímaní a uskutočňovaní spoločnej karpatskej politiky trvalého a systematického monitorovania dopadov súčasného aj plánovaného rozvoja cestovného ruchu na biologickú a krajinnú diverzitu Karpát, ktorá bude uplatňovaná na regionálnej, národnej a miestnej úrovni, najmä pokiaľ ide o

- (a) ochranu, udržiavanie, obnovu a trvalo udržateľné využívanie ohrozených prírodných a poloprírodných pôvodných biotopov Karpát uvedených v Karpatskom červenom zozname biotopov podľa článku 8 (1) Protokolu o biodiverzite;
- (b) integritu, kontinuitu, spojitosť a udržiavanie chránených oblastí a iných oblastí, ktoré sú dôležité pre biologickú a krajinnú diverzitu Karpát a pre súdržnosť ekologickej siete v Karpatoch podľa článku 9 Protokolu o biodiverzite;
- (c) zachovanie ohrozených pôvodných rastlinných a živočíšnych druhov Karpát uvedených v Karpatskom červenom zozname druhov podľa článku 12 (1) Protokolu o biodiverzite;
- (d) ochranu pred zavlečením alebo vypúšťaním invázných nepôvodných druhov a/alebo geneticky modifikovaných organizmov, ktoré môžu mať nepriaznivý vplyv na životné prostredie, čo môže ovplyvniť biologickú diverzitu, ekosystémy, biotopy alebo druhy Karpát podľa článku 13 (1) Protokolu o biodiverzite.

3. Každá zo zmluvných strán určí podmienky a kritériá vrátane príslušných nápravných a kompenzačných opatrení, na ktorých základe môžu byť povolené politiky, projekty a činnosti týkajúce sa rozvoja cestovného ruchu s možnými škodlivými vplyvmi na biologickú a krajinnú diverzitu Karpát.

4. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom odvrátiť, zmierniť, a v prípade potreby kompenzovať možné negatívne dosahy cestovného ruchu na biologickú a krajinnú diverzitu Karpát.

Článok 22

Manažment environmentálnych dopadov cestovného ruchu v Karpatoch

1. Zmluvné strany budú uplatňovať princípy predbežnej opatrnosti a prevencie prostredníctvom posudzovania a zohľadňovania možných priamych alebo nepriamych, krátkodobých alebo dlhodobých vplyvov, vrátane kumulatívnych účinkov projektov rozvoja turistickej, rekreačnej a športovej infraštruktúry, ako aj turistických, rekreačných a športových činností, ktoré môžu mať negatívny dopad na životné prostredie Karpát. V tejto súvislosti zmluvné strany vykonajú vhodné posúdenie možných negatívnych dopadov projektov, plánov a činností týkajúcich sa rozvoja cestovného ruchu v Karpatoch vrátane cezhraničných dopadov.

2. Zmluvné strany v súlade s článkom 12 Karpatského dohovoru budú navzájom spolupracovať na formulovaní, prijímaní a uskutočňovaní spoločnej karpatskej politiky trvalého a systematického monitorovania environmentálnych dopadov súčasného aj plánovaného nového rozvoja cestovného ruchu v Karpatoch, ktorá bude uplatňovaná na regionálnej, národnej a miestnej úrovni, najmä pokiaľ ide o využívanie prírodných zdrojov, napr. pôdy, vody, lesov, energie; ako aj pokiaľ ide o otázky manažmentu znečistenia vody a ovzdušia odpadmi.

3. Každá zo zmluvných strán určí podmienky a kritériá vrátane príslušných nápravných a kompenzačných opatrení, na ktorých základe môžu byť povolené politiky, projekty a činnosti týkajúce sa rozvoja cestovného ruchu s možnými škodlivými vplyvmi na životné prostredie Karpát.

4. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom odvrátiť, zmierniť, a v prípade potreby kompenzovať možné negatívne environmentálne dopady cestovného ruchu v Karpatoch.

Článok 23

Manažment sociálno-ekonomických a kultúrnych dopadov cestovného ruchu v Karpatoch

1. Zmluvné strany budú uplatňovať princípy predbežnej opatrnosti a prevencie prostredníctvom posudzovania a zohľadňovania možných priamych alebo nepriamych, krátkodobých, alebo dlhodobých vplyvov vrátane kumulatívnych účinkov projektov rozvoja turistickej, rekreačnej a športovej infraštruktúry, ako aj turistických, rekreačných a športových činností, ktoré

môžu mať negatívne sociálno-ekonomické a kultúrne dosahy v Karpatoch. V tejto súvislosti zmluvné strany vykonajú vhodné posúdenie možných negatívnych dopadov projektov, plánov a činností týkajúcich sa rozvoja cestovného ruchu v Karpatoch vrátane cezhraničných dopadov.

2. Zmluvné strany v súlade s článkom 12 Karpatského dohovoru budú navzájom spolupracovať na formulovaní, prijímaní a uskutočňovaní spoločnej karpatskej politiky trvalého a systematického monitorovania a posudzovania sociálno-ekonomických a kultúrnych dopadov cestovného ruchu v Karpatoch, ktorá bude uplatňovaná na regionálnej, národnej a miestnej úrovni.

3. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom odvrátiť, zmierniť a v prípade potreby kompenzovať možné sociálno-ekonomické a kultúrne dosahy cestovného ruchu v Karpatoch.

Článok 24

Monitorovanie účinnosti politik a stratégií pre rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch

1. Každá zo zmluvných strán bude monitorovať účinnosť politik a stratégií zameraných na rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch uskutočňovaných na národnej, regionálnej a miestnej úrovni.

2. Zmluvné strany v súlade s článkom 12 Karpatského dohovoru budú navzájom spolupracovať na formulovaní, prijímaní a uskutočňovaní spoločnej karpatskej politiky trvalého a systematického monitorovania, ktorá bude uplatňovaná na regionálnej, národnej a miestnej úrovni, účinkov politik a stratégií uskutočňovaných s cieľom rozvoja trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch, prostredníctvom definovania a uplatňovania spoločne dohodnutého súboru ukazovateľov, pričom sa budú brať do úvahy, posudzovať a merať najmä

- (a) príspevok politik a stratégií zameraných na rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch k zachovaniu a trvalo udržateľnému využívaniu biologickej a krajinnej diverzity Karpát v súlade s článkom 4 Karpatského dohovoru a Protokolom o zachovaní a trvalo udržateľnom využívaní biologickej a krajinnej diverzity (Bukurešť, 2008) Karpatského dohovoru;
- (b) príspevok politik a stratégií zameraných na rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch k ochrane a trvalo udržateľnému využívaniu vodných zdrojov Karpát v súlade s článkom 6 Karpatského dohovoru;
- (c) príspevok politik a stratégií zameraných na rozvoj udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch k trvalo udržateľnému poľnohospodárstvu, najmä k zachovaniu manažmentu poľnohospodárskej pôdy tradične obrábanej v Karpatoch udržateľným spôsobom v súlade s článkom 7 Karpatského dohovoru;
- (d) príspevok politik a stratégií zameraných na rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch

- k trvalo udržateľnému lesnému hospodárstvu v Karpatoch v súlade s článkom 7 Karpatského dohovoru;
- (e) príspevok politik a stratégií zameraných na rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch k rozvoju trvalo udržateľnej dopravy a infraštruktúry v súlade s článkom 8 Karpatského dohovoru;
 - (f) príspevok politik a stratégií zameraných na rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch k zachovaniu a rozvoju kultúrneho dedičstva a tradičných vedomostí miestnych komunít v Karpatoch v súlade s článkom 11 Karpatského dohovoru;
 - (g) účinnosť politik a stratégií zameraných na rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch pri zdokonaľovaní manažmentu environmentálnych dopadov v Karpatoch;
 - (h) účinnosť politik a stratégií zameraných na rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch pri zdokonaľovaní manažmentu sociálnych a kultúrnych dopadov v Karpatoch;
 - (i) účinnosť politik a stratégií pri zvyšovaní noriem kvality v sektore cestovného ruchu v Karpatoch;
 - (j) účinnosť politik a stratégií zameraných na rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch pri tvorbe príjmov a pracovných miest z cestovného ruchu v Karpatoch v krátkom a dlhom období;
 - (k) časť príjmov z cestovného ruchu, ktorá zostáva v miestnych komunitách, a celkový príspevok cestovného ruchu k trvalo udržateľnému rozvoju miestnej ekonomiky a blahobytu miestneho obyvateľstva v Karpatoch.

Článok 25

Spoločné programy a projekty

1. Každá zo zmluvných strán sa bude zúčastňovať podľa svojich potrieb a možností na spoločných programoch a projektoch týkajúcich sa činností uvedených v článku 1 (2) a (3), ktoré zmluvné strany spoločne vykonávajú v Karpatoch.

KAPITOLA IV

IMPLEMENTÁCIA, MONITOROVANIE A HODNOTENIE

Článok 26

Usmernenie CBD o biodiverzite a rozvoji cestovného ruchu

1. S cieľom ekologického, ekonomického a sociálne udržateľného plánovania, rozvoja a riadenia činností cestovného ruchu v Karpatoch zmluvné strany budú podporovať začlenenie usmernení CBD o biodiverzite a rozvoji cestovného ruchu do prípravy alebo revízie svojich stratégií a plánov pre rozvoj cestovného ruchu v Karpatoch a iných súvisiacich sektorových stratégií na príslušných úrovniach po konzultácii so všetkými zainteresovanými vrátane prevádzkovateľov cestovného ruchu a ostatných subjektov pôsobiacich v sektore cestovného ruchu.

2. Zmluvné strany zväžia možnosť vytvorenia systémov monitorovania a podávania správ na základe uka-

zovateľov uvedených v usmerneniach CBD o biodiverzite a rozvoji cestovného ruchu a v Súbore ukazovateľov UNWTO, aby mohli posúdiť použiteľnosť a stav implementácie týchto usmernení v karpatskom regióne.

3. Zmluvné strany Karpatského dohovoru sa budú usilovať o vytvorenie synergií pri plnení iných dvojstranných a viacstranných zmlúv, ktoré sú dôležité z hľadiska usmernení CBD o Biodiverzite a rozvoji cestovného ruchu a pre plnenie tohto protokolu v Karpatoch, okrem iného Aarhuského dohovoru, Ramsarského dohovoru, Dohovoru o ochrane migrujúcich druhov, Dohovoru o svetovom dedičstve, Rámcového dohovoru OSN o boji proti zmene klímy, Európskeho dohovoru o krajine a i.

Článok 27

Implementácia

1. Každá zo zmluvných strán vykoná potrebné právne a administratívne opatrenia pre zabezpečenie implementácie ustanovení tohto protokolu a bude monitorovať účinnosť týchto opatrení.

2. Každá zo zmluvných strán preskúma možnosti podporovania implementácie ustanovení tohto protokolu prostredníctvom finančných opatrení.

3. Konferencia zmluvných strán vypracuje a prijme Stratégiu trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu v Karpatoch, ktorá bude sprevádzať implementáciu tohto protokolu.

Článok 28

Vzdelávanie, informácie a osвета

1. Zmluvné strany budú podporovať vzdelávanie, informovanie a zvyšovanie informovanosti verejnosti o cieľoch, opatreniach a implementácii tohto protokolu.

2. Zmluvné strany zabezpečia prístup verejnosti k informáciám súvisiacim s implementáciou tohto protokolu.

Článok 29

Stretnutie zmluvných strán

1. Konferencia zmluvných strán Karpatského dohovoru bude slúžiť ako stretnutie zmluvných strán tohto protokolu.

2. Zmluvné strany Karpatského dohovoru, ktoré nie sú zmluvnými stranami tohto protokolu, sa môžu zúčastniť ako pozorovatelia na konferencii zmluvných strán slúžiacej ako stretnutie zmluvných strán tohto protokolu. Ak konferencia zmluvných strán slúži ako stretnutie zmluvných strán tohto protokolu, rozhodnutia podľa tohto protokolu budú prijímať len tie zmluvné strany, ktoré sú zmluvnými stranami tohto protokolu.

3. Ak konferencia zmluvných strán slúži ako stretnutie zmluvných strán tohto protokolu, ľubovoľný člen byra konferencie zmluvných strán zastupujúci zmluvnú stranu Karpatského dohovoru, ale v tom istom čase

nie je zmluvnou stranou tohto protokolu, bude nahradený členom, ktorý bude zvolený spomedzi zmluvných strán tohto protokolu zmluvnými stranami tohto protokolu.

4. Rokovací poriadok konferencie zmluvných strán bude platiť primerane aj pre stretnutie zmluvných strán, ak konferencia zmluvných strán slúžiaca ako stretnutie zmluvných strán tohto protokolu nerozhodne inak na základe konsenzu.

5. Prvé stretnutie Konferencie zmluvných strán slúžiacej ako stretnutie zmluvných strán tohto protokolu zvolá sekretariát spolu s prvým stretnutím konferencie zmluvných strán, ktoré je naplánované po dátume nadobudnutia platnosti tohto protokolu. Ďalšie riadne stretnutia konferencie zmluvných strán slúžiacej ako stretnutie zmluvných strán tohto protokolu sa uskutočnia spolu s riadnymi stretnutiami konferencie zmluvných strán, ak konferencia zmluvných strán slúžiaca ako stretnutie zmluvných strán tohto protokolu nerozhodne inak.

6. Konferencia zmluvných strán slúžiaca ako stretnutie zmluvných strán tohto protokolu prijme v rámci svojho poverenia rozhodnutia, ktoré sú potrebné pre podporu jeho efektívnej implementácie. Bude plniť funkcie, ktoré jej zveruje tento protokol, a

- (a) predloží odporúčania o všetkých záležitostiach, ktoré sú potrebné pre implementáciu tohto protokolu;
- (b) zriadi pomocné orgány, ktoré považuje za potrebné pre implementáciu tohto protokolu;
- (c) posúdi a v prípade potreby schváli zmeny a doplnenia tohto protokolu, ktoré považuje za potrebné pre implementáciu tohto protokolu; a
- (d) bude vykonávať ďalšie funkcie, ktoré sú potrebné pre implementáciu tohto protokolu.

Článok 30

Sekretariát

1. Sekretariát zriadený článkom 15 Karpatského dohovoru bude slúžiť ako sekretariát tohto protokolu.

2. Na tento článok sa bude primerane vzťahovať článok 15 (2) Karpatského dohovoru o funkciách sekretariátu.

Článok 31

Pomocné orgány

1. Ktorýkoľvek pomocný orgán ustanovený Karpatským dohovorom alebo v rámci Karpatského dohovoru môže na základe rozhodnutia Konferencie zmluvných strán slúžiacej na stretnutie zmluvných strán tohto protokolu plniť úlohy tohto protokolu. V takom prípade zasadnutie zmluvných strán špecifikuje, ktoré funkcie bude tento orgán vykonávať.

2. Zmluvné strany Karpatského dohovoru, ktoré nie sú zmluvnými stranami tohto protokolu, sa môžu zúčastňovať na zasadnutiach ktoréhokoľvek pomocného orgánu ako pozorovatelia. Keď pomocný orgán Karpatského dohovoru slúži ako pomocný orgán tohto protokolu, rozhodnutia v rámci tohto protokolu budú prijímané len zmluvnými stranami tohto protokolu.

3. Keď pomocný orgán Karpatského dohovoru vykonáva svoje funkcie vo veciach týkajúcich sa tohto protokolu, ktorýkoľvek člen úradu tohto pomocného orgánu zastupujúci zmluvnú stranu Karpatského dohovoru, ktorá v tom čase nie je zmluvnou stranou protokolu, bude nahradený členom zvoleným zmluvnými stranami tohto protokolu spomedzi zástupcov zmluvných strán tohto protokolu.

4. Na účasť pozorovateľov na práci pomocných orgánov plniacich úlohy tohto protokolu sa bude primerane vzťahovať Rokovací poriadok Konferencie zmluvných strán Karpatského dohovoru.

Článok 32

Monitorovanie plnenia povinností

1. Zmluvné strany budú pravidelne predkladať konferencii zmluvných strán správy o opatreniach týkajúcich sa tohto protokolu a výsledkoch prijatých opatrení. konferencia zmluvných strán určí intervaly a formát, v ktorom musia byť tieto správy predkladané.

2. Pozorovatelia môžu predkladať akékoľvek informácie alebo správy o implementácii a dodržiavaní ustanovení tohto protokolu Konferencii zmluvných strán a/alebo Výboru pre implementáciu Karpatského dohovoru (ďalej len „implementačný výbor“).

3. Implementačný výbor bude zhromažďovať, hodnotiť a analyzovať informácie, ktoré sú dôležité pre implementáciu tohto protokolu, a monitorovať dodržiavanie ustanovení tohto protokolu zmluvnými stranami.

4. Implementačný výbor predloží konferencii zmluvných strán odporúčania pre implementáciu a potrebné opatrenia pre plnenie protokolu.

5. Konferencia zmluvných strán prijme alebo odporučí potrebné opatrenia.

Článok 33

Hodnotenie účinnosti ustanovení

1. Zmluvné strany budú pravidelne skúmať a vyhodnocovať účinnosť ustanovení tohto protokolu.

2. Konferencia zmluvných strán slúžiaca ako stretnutie zmluvných strán tohto protokolu môže zvážiť prijatie potrebných dodatkov tohto protokolu, ak to bude potrebné pre dosiahnutie jeho cieľov.

3. Zmluvné strany budú uľahčovať účasť regionálnych a miestnych orgánov a ostatných zainteresovaných na procese podľa odseku 1.

KAPITOLA V

ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

Článok 34

Väzby medzi Karpatským dohovorom a protokolom

1. Tento protokol je protokolom ku Karpatskému dohovoru podľa jeho článku 2 (3) a všetkých ostatných relevantných článkov Karpatského dohovoru.

Článok 35

Nadobudnutie platnosti, zmeny a odstúpenie
od protokolu a riešenie sporov

1. Na tento protokol sa budú primerane vzťahovať ustanovenia článku 19, článku 20, článku 21 (2) až (4) a článku 22 Karpatského dohovoru o nadobudnutí platnosti, zmenách a odstúpení od tohto protokolu a o riešení sporov.

2. Zmluvnou stranou tohto protokolu sa môže stať len zmluvná strana Karpatského dohovoru.

Článok 36

Výhrady

1. Voči tomuto protokolu nemôžu byť vznesené žiadne výhrady.

Článok 37

Depozitár

1. Depozitárom tohto protokolu je vláda Ukrajiny.

Za vládu Českej republiky:

Tomáš Tesař v. r.

Za vládu Maďarskej republiky

Za vládu Poľskej republiky

Článok 38

Oznámenia

1. Depozitár v súvislosti s týmto protokolom oznámi každej zo zmluvných strán

- a. každý podpis,
- b. uloženie každej ratifikačnej listiny, listiny o prijatí alebo listiny o schválení,
- c. každý dátum nadobudnutia platnosti,
- d. každé vyhlásenie vykonané zmluvnou stranou alebo signatárom,
- e. každé odstúpenie oznámené zmluvnou stranou vrátane dátumu nadobudnutia účinnosti uvedeného odstúpenia.

Článok 39

Podpis

Tento protokol bude vystavený na podpis u depozitára od 27. mája 2011 do 27. mája 2012.

Dané v Bratislave 27. mája 2011 v jednom origináli v anglickom jazyku.

Originál tohto protokolu bude uložený u depozitára, ktorý pošle jeho overené kópie všetkým zmluvným stranám.

Na dôkaz toho príslušne na to splnomocnení podpísali tento protokol.

Za vládu Rumunska:

Christian Apostol v. r.

Za vládu Srbska:

Ivica Radović v. r.

Za vládu Slovenskej republiky:

Ján Figel' v. r.

Za vládu Ukrajiny

K oznámeniu č. 110/2015 Z. z.

**Protocol on Sustainable Tourism
to the Framework Convention on the Protection
and Sustainable Development of the Carpathians**

THE PARTIES TO THIS PROTOCOL

IN ACCORDANCE with their tasks, arising from the Framework Convention on the Protection and Sustainable Development of the Carpathians done in Kyi v on 22 May 2003, hereinafter referred to as the "Carpathian Convention", of pursuing a comprehensive policy and cooperating for the protection and sustainable development of the Carpathians;

IN COMPLIANCE with their obligations under Article 9 of the Carpathian Convention;

IN COMPLIANCE with their obligations under the Protocol on Conservation and Sustainable Use of Biological and Landscape Diversity to the Carpathian Convention;

NOTING that all Parties to the Protocol are Parties to the Convention on Biological Diversity (Rio de Janeiro, 1992) hereinafter referred to as the "CBD", and RECALLING the Memorandum of Cooperation between the Convention on Biological Diversity and the Alpine Convention and the Carpathian Convention signed on 29 May 2008 in Bonn, and Decision 11 of the 2nd Conference of the Parties (COP2) to the Carpathian Convention which recommends to make enhanced efforts for the implementation of the CBD Programme of Work on Mountain Biological Diversity;

RECALLING Decision VII/14 of the CBD COP7 which adopted the Guidelines on Biodiversity and Tourism Development and invited Governments to integrate these Guidelines in the development or review of their strategies and plans for tourism development;

NOTING other relevant conventions and agreements, in particular the European Landscape Convention (Florence, 2000), the Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage (Paris, 1972), the Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context (Espoo, 1991) and the Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters (Århus, 1998);

RECOGNIZING the importance of mountain areas, as enshrined in Chapter 13 (Sustainable Mountain Development) of the Declaration on Environment and Development ("Agenda 21", Rio de Janeiro, 1992);

RECALLING the Programme for the further implementation of the Declaration on Environment and Development ("Agenda 21", Rio de Janeiro, 1992), the Plan of Implementation of the World Summit on Sustainable Development, and

ACKNOWLEDGING the endeavors and achievements of the Commission on Sustainable Development (CSD) in cooperation with the World Tourism Organization (UNWTO) aiming to promote sustainable tourism;

CONSIDERING that the unique biological and cultural diversity and the common heritage of the Carpathians constitute important assets for the development of sustainable tourism;

RECOGNIZING the increasing importance of tourism for social and economic development at local, national and regional levels, and that the development of sustainable tourism in the Carpathians may constitute an opportunity for the economic development of less developed areas as well as for the diversification of local economies, and present a significant potential for realizing benefits in terms of the conservation of biological diversity and the sustainable use of its components.

RECOGNIZING that the Carpathians constitute the living environment for the local people, and ACKNOWLEDGING the contribution of the local people to sustainable social, cultural and economic development, and to preserving traditional knowledge in the Carpathians;

CONVINCED that efforts to protect, maintain and sustainably manage the natural and cultural resources of the Carpathians cannot be achieved by one country alone and require regional cooperation, and RESOLVED to cooperate on the development of sustainable tourism in the Carpathians with the objective to ensure that tourism in the Carpathians is developed in harmony with environmental considerations and integrates socio-economic benefits with the conservation of biological and cultural diversity;

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

CHAPTER I OBJECTIVES, GEOGRAPHICAL SCOPE AND DEFINITIONS

Article 1

General objectives and principles

1. In accordance with Article 9 of the Carpathian Convention the objective of the Protocol on Sustainable Tourism (hereinafter referred to as "the Protocol") is to enhance and facilitate cooperation of the Parties for the development of sustainable tourism in the Carpathians for the benefit to present and future generations, with the objective to maximize the positive benefits of tourism to biodiversity, ecosystems, and economic and social development, and of biodiversity to tourism, while mitigating negative ecological, environmental and socio-economic impacts from tourism.

2. To achieve the above objectives, the Parties shall:

- (a) harmonize and coordinate their efforts on promoting sustainable tourism in the Carpathians, providing benefits to the local people, based on the exceptional nature, landscapes and cultural heritage of the Carpathians, and increase cooperation to this effect;
- (b) pursue policies aiming at promoting transboundary cooperation in order to facilitate sustainable tourism development, such as coordinated or joint management plans for

transboundary or bordering protected areas, and other sites of touristic interest.

3. The Parties shall therefore cooperate especially on:

- (a) promoting the Carpathian region as the destination for sustainable tourism;
- (b) developing, promoting and marketing the Carpathian regional sustainable tourism services, products and packages;
- (c) ensuring the common high quality standards for sustainable tourism development in the Carpathians;
- (d) enhancing the contribution of tourism to the sustainable development of local economies in the Carpathians;
- (e) managing tourist traffic and tourist destinations in the Carpathians for the benefit of the environment and sustainable local economic development in less developed areas;
- (f) enhancing the contribution of tourism to the conservation and sustainable use of biological and landscape diversity of the Carpathians in accordance with the objectives of the European Landscape Convention;
- (g) enhancing the contribution of tourism to sustainable agriculture in the Carpathians;
- (h) enhancing the contribution of tourism to sustainable forest management in the Carpathians;
- (i) planning sustainable development of tourist transport and infrastructure in the Carpathians;
- (j) enhancing the contribution of tourism to the preservation and promotion of the cultural heritage and of traditional knowledge of the local people in the Carpathians;
- (k) enhancing the contribution of tourism to public education and awareness on sustainability issues;
- (l) promoting transboundary cooperation on sustainable tourism development in the Carpathians;
- (m) managing the impacts of tourism on the biological and landscape diversity of the Carpathians;
- (n) managing environmental impacts of tourism in the Carpathians;
- (o) managing socio-economic and cultural impacts of tourism in the Carpathians;
- (p) monitoring the effectiveness of policies and strategies for the development of sustainable tourism in the Carpathians.

Article 2

Geographical scope

1. This Protocol applies to the Carpathian region (hereinafter referred to as "the Carpathians"), as defined by the Conference of the Parties.

2. Each Party may extend the application of this Protocol to additional parts of its national territory by making a declaration to the Depositary.

Article 3

Definitions

For the purposes of this Protocol:

- (a) "Biodiversity Protocol" means the Protocol on Conservation and Sustainable Use of Biological and Landscape Diversity to the Carpathian Convention, done in Bucharest on 19 June 2008;
- (b) "Biological diversity" means the variability among living organisms which includes diversity within species, between species and of ecosystems;
- (c) "Border area" means an area remaining under the jurisdiction of the respective Party in the proximity of the state border with another Party, where activities undertaken on one side of the state border are, depending on the nature of the particular activity, likely to have direct or indirect and adverse or positive environmental impact on the other side of the state border;
- (d) "Conservation" means a series of measures required to maintain the natural habitats and the populations of species of wild fauna and flora at a favorable conservation status;
- (e) "Conference of the Parties" means the Conference of the Parties to the Carpathian Convention;
- (f) "Carpathian Convention" means the Convention on the Protection and Sustainable Development of the Carpathians, done in Kyiv on 22 May 2003;
- (g) "Endangered species" means species in danger of extinction throughout all or a significant proportion of their range;
- (h) "Invasive alien species" means non-native species introduced deliberately or unintentionally outside their natural habitats, where they become established, proliferate and spread in ways that cause damage to their receiving environment;
- (i) "Landscape" means an area, as perceived by people, whose character is the result of the action and interaction of natural and/or human factors;
- (j) "Landscape diversity" means the variability among landscapes;
- (k) "Native species" means indigenous species to a given region or ecosystem;
- (l) "Natural habitat" means the terrestrial or aquatic area distinguished by geographic, abiotic and biotic features where an organism or population naturally occurs;
- (m) "Observer" means observer defined under the Article 14 paragraph 5 of the Carpathian Convention;
- (n) "Party" means a Party to this Protocol;
- (o) "Public concerned" means the public affected or likely to be affected by, or having an interest in tourism development and related decision making; the definition includes indigenous peoples and local people; for the purposes of this definition, non-governmental organizations promoting any aspect of sustainable development and meeting any requirements under national law shall be deemed to have an interest;
- (p) "Protected area" means a geographically defined area which is designated and managed to achieve specific conservation objectives;

- (q) "Restoration" means the return of an ecosystem or habitat to its original structure, natural composition of species, and natural functions;
- (r) "Subsidiary body" means a subsidiary body established in accordance with Article 14 paragraph 2(e) of the Convention that may include thematic working groups or committees;
- (s) "Sustainable development" means the development which meets the needs and aspirations of the current generations without compromising the ability to meet those of future generations;
- (t) "Sustainable tourism" means tourism which provides for sustainable use of environmental resources, prevents threats to the biological and landscape diversity on which it is intrinsically dependent and minimizes adverse environmental, ecological, cultural and social impacts; provides educational opportunity increasing knowledge of and respect for natural ecosystems and biological resources; respects the socio-cultural authenticity of host communities conserving their built and living cultural heritage and traditional values, contributes to inter-cultural understanding and tolerance, contributes to ensuring viable, long-term economic operations, providing socio-economic benefits to all stakeholders that are fairly distributed, including stable employment and income-earning opportunities and social services to host communities, and contributing to poverty alleviation;
- (u) "Sustainable use" means the use of components of biological diversity in a way and at a rate that does not lead to the long-term decline of biological diversity, thereby maintaining its potential to meet the needs and aspirations of present and future generations;
- (v) "Transboundary protected area" means an area composed of two or more protected areas located within the territories of two or more Parties, adjacent to the state border, each remaining under jurisdiction of the respective Party.

CHAPTER II GENERAL OBLIGATIONS

Article 4

Harmonization of policies aiming at sustainable tourism planning, development and management in the Carpathians

1. Each Party shall develop and implement policies and strategies in its national territory aiming at the development of sustainable tourism and its management and monitoring in the Carpathians while taking into consideration policies and strategies developed and implemented by other Parties.

2. Parties shall consider and utilize internationally applied tools and methodologies for planning, development and management of tourism, especially in vulnerable areas limited to economic use, and to harmonize existing national planning tools and frameworks.

3. Parties shall exchange information between governmental institutions at all levels and all stakeholders, on best practice for sustainable tourism development and management, including information on planning, standards, legislation and enforcement, and of experience gained in implementation of these principles.

Article 5

Integration of the objectives of sustainable tourism in the Carpathians into sectoral policies

1. The Parties shall take into consideration the objectives of this Protocol in their other policies, in particular but not limited to spatial planning and land resources management, conservation of biological and landscape diversity, water and river basin management, agriculture and forestry, transport and infrastructure, industry and energy.

2. The Parties shall cooperate on integrating the principles of sustainable tourism into other sectoral policies developed at regional or global level which could benefit and have influence on the conservation and sustainable use of biological and landscape diversity in the Carpathians.

Article 6

Participation of regional and local authorities, and other stakeholders

1. Each Party shall take measures, within its existing institutional framework, to involve relevant institutions, regional and local authorities, and other stakeholders concerned in preparing and implementing policies and the resulting measures for the development of sustainable tourism in the Carpathians.

2. Each Party shall take measures, within its existing institutional framework, to facilitate coordination and cooperation between institutions, authorities and other stakeholders mentioned under paragraph 1, with the objective to encourage shared responsibility and enhance synergies.

Article 7

International cooperation

1. The Parties shall encourage active cooperation among competent institutions and organizations at the international level with regard to sustainable tourism development in the Carpathians.

2. The Parties shall facilitate the cooperation on sustainable tourism development in the Carpathians between regional and local authorities at the international level, and seek solutions to shared problems at the most suitable level.

CHAPTER III SPECIFIC MEASURES

Article 8

Promotion of the Carpathian region as the destination for sustainable tourism

1. Each Party shall take measures with the objective to promote the Carpathian region as the destination for sustainable tourism based on the unique common natural, cultural, traditional and historical heritage of the Carpathians.

2. The Parties shall cooperate on marketing and promoting the Carpathian region as the destination for sustainable tourism in particular by encouraging, jointly implementing and supporting common projects and initiatives towards sustainable tourism development in the Carpathians which build on and promote the above mentioned values.

Article 9

Development, promotion and marketing the Carpathian regional sustainable tourism products, services and packages

1. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to develop and promote Carpathian regional sustainable tourism products, services and packages, in particular those building on the common Carpathian natural, cultural, traditional and historical heritage of the Carpathians, and enhance their marketing on both the domestic and foreign markets.

2. The Parties shall cooperate on the identification of the specific Carpathian competitive advantages for sustainable tourism development over the other European mountain regions, which could provide for the unique selling proposition of the Carpathian regional sustainable tourism products, services and packages in the European and global tourist markets.

3. The Parties shall cooperate on the development of the common Carpathian regional sustainable tourism services, products and packages, and facilitate cooperation of relevant stakeholders active in the Carpathian region in this respect, including tourism operators and other members of the tourism sector.

4. The Parties shall cooperate on the development and implementation of the common Carpathian regional tourist brands.

5. The Parties shall cooperate on the development and implementation of joint promotional strategies and marketing schemes for the common Carpathian regional sustainable tourism products, services and packages.

Article 10

Ensuring the common high quality standards of sustainable tourism in the Carpathians

1. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to promote the quality standards for sustainable tourism in the Carpathians.

2. The Parties shall cooperate on developing, promoting and implementing the common Carpathian tourism quality standards concerning accommodation, facilities, services and customer care, considering international and European standards.

3. The Parties shall cooperate on developing, promoting and implementing the common Carpathian tourism quality certification system in considering international and regional quality labels and award schemes or adopting existing certification schemes as appropriate.

4. The Parties shall cooperate on developing, adopting and implementing the common Carpathian policy of permanent and systematic research on the quality of tourism products and services across the whole Carpathian region, monitoring the quality of visitor satisfaction and experience gained at tourist destinations, including raising their awareness on sustainability issues and increasing knowledge of and respect for natural and cultural heritage of the Carpathians.

5. The Parties shall encourage and support the exchange of experiences and good practice examples in introducing and maintaining quality standards in tourist services.

6. The Parties shall encourage and support the development and implementation of joint action plans pursuing qualitative improvements in sustainable tourism services sector in the Carpathians.

Article 11

Enhancing the contribution of tourism to the sustainable development of the local economy in the Carpathians

1. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to explore, promote and support the synergies between sustainable tourism development and local economic development in the Carpathians.

2. The Parties shall cooperate on developing, adopting and implementing the common Carpathian policy for the promotion, labeling and certification of local products and local producers' networks, in particular of traditional arts and handicrafts, and local goods including agricultural products utilizing local breeds of domestic animals and cultivated plant varieties.

3. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to support and promote initiatives and projects towards sustainable tourism development in the Carpathians which foster the development of local economy and base on the local potential by enhancing the use of local products and skills as well as employment opportunities for the local labour force. Priority should be given to initiatives and projects which:

(a) contribute to ensuring long-term sustainability of tourism economic operations;

- (b) strengthen the existing unique selling proposition of a particular tourism destination;
- (c) promote innovation and diversity in tourism, and bring the added value to the current local tourist offer of a particular tourist destination, also by creating new local and regional tourist products;
- (d) contribute to the diversification of tourism offers with the objective to reduce the adverse effects of the tourism seasonality by generating sufficient demand for tourist services and local employment also in the off-seasons;
- (e) contribute to the diversification of the local economic activities beyond tourism with the objective to reduce dependency of the local economy on tourism as appropriate;
- (f) enrich and supplement the current local tourism offers of a particular tourism destination rather than compete with already existing businesses.

4. Each Party shall take measures with the objective to promote and support the development of sustainable tourism in less sensitive and less developed areas, with the objective to foster the sustainable economic development of less developed local people, mitigate negative migration and rural depopulation trends, contribute to poverty alleviation and allow for more equal sharing of benefits and revenues from the tourist services sector by all municipalities of the Carpathian region.

5. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to build the capacities of local people towards the preparation of sustainable tourism development project proposals and their ability to raise funds for their implementation.

Article 12

Managing tourist traffic in the Carpathians for the benefit of the environment and sustainable local economic development

1. The Parties, in accordance with Article 12 of the Carpathian Convention, shall cooperate on developing, adopting and implementing the common Carpathian policy of permanent and systematic monitoring of tourist traffic in the Carpathian region.

2. With the objective to mitigate the impacts of tourism on fragile mountain ecosystems of the Carpathians and to provide for a more equal distribution of the tourist traffic in the Carpathian region, each Party shall take measures in its national territory with the objective to disperse, redirect and channel part of the tourist traffic out of the current main tourist destinations and sensitive sites such as protected areas, to the areas being less ecologically sensitive, less developed and less explored by tourism, but having sufficient potential to absorb and accommodate part of the tourist traffic.

Article 13

Enhancing the contribution of tourism to the conservation and sustainable use of biological and landscape diversity of the Carpathians

1. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to explore channeling part of the tourism revenues towards supporting the conservation and sustainable use of biological and landscape diversity of the Carpathians, in particular towards the establishment, management and maintenance of protected areas.

2. The Parties shall cooperate on the exchange of information and promotion of good practice examples concerning the contribution of and benefits from sustainable tourism development to the conservation and sustainable use of biological and landscape diversity of the Carpathians.

Article 14

Enhancing the contribution of tourism to sustainable agriculture in the Carpathians

1. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to explore, promote and support the synergies between sustainable tourism development and sustainable agriculture in the Carpathians, and facilitate cooperation in this respect between relevant authorities, institutions, and relevant stakeholders including tourism operators and other members of the tourism sector.

2. Each Party, in accordance with Article 7 and Article 11 of the Carpathian Convention, shall take measures in its national territory with the objective to support and promote initiatives and projects towards sustainable tourism development in the Carpathians which provide sound economic incentives for the maintenance of the management of agricultural land traditionally cultivated in the Carpathians in a sustainable manner and for producing, labeling and certification of local goods utilising the local agricultural products, local breeds of domestic animals and cultivated plant varieties.

3. The Parties shall cooperate on the exchange of information and promotion of good practice examples concerning the contribution of and benefits from sustainable tourism development to the sustainable agriculture in the Carpathians.

Article 15

Enhancing the contribution of tourism to sustainable forest management in the Carpathians

1. Each Party, taking into account the multiple functions of forests, shall take measures in its national territory with the objective to explore, promote and support the synergies between sustainable tourism

development and sustainable forest management in the Carpathians, and facilitate cooperation in this respect between relevant authorities, institutions, forest administrations and relevant stakeholders including tourism operators and other members of the tourism sector.

2. The Parties shall cooperate on the exchange of information and promotion of good practice examples concerning the contribution of and benefits from sustainable tourism development to the sustainable forest management in the Carpathians.

Article 16

Planning the sustainable development of tourist transport and infrastructure in the Carpathians

1. Each Party, in accordance with Article 8 paragraph 1 of the Carpathian Convention as well as Article 5, Article 8, Article 9 and Article 12 of the Biodiversity Protocol, shall pursue policies of sustainable tourism transport planning in the Carpathians, which take into account the specificities of the mountain environment.

2. The Parties, in accordance with Article 8 paragraph 2 of the Carpathian Convention, shall cooperate towards developing sustainable transport schemes in their border areas in the Carpathians with the objective to provide the benefits of mobility and access to the local inhabitants and tourists, facilitate sustainable tourism development in border areas and enhance interactions and cooperation between the local people inhabiting the border areas.

3. The Parties, in accordance with Article 8 paragraph 3 of the Carpathian Convention, shall cooperate towards developing models of environmentally friendly tourist transportation in environmentally sensitive areas of the Carpathians.

4. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to promote and support sustainable transport network development projects improving the access to tourist destinations and resorts in the Carpathians by public transport, and shall encourage tourists to use these services.

5. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to reduce dependence on motorized vehicles in and in the vicinity of tourist destinations and resorts in the Carpathians.

6. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to promote revitalisation and upgrading of existing tourist, recreational and sport infrastructure objects rather than the construction of new ones in the Carpathians.

7. The Parties shall cooperate on the exchange of information and promotion of good practice examples concerning the sustainable development of tourist transport and infrastructure in the Carpathians.

Article 17

Enhancing the contribution of tourism to the preservation and promotion of the cultural heritage and of traditional knowledge of the local people in the Carpathians

1. The Parties, in accordance with Article 11 of the Carpathian Convention, shall cooperate on developing, adopting and implementing the common principles of sustainable tourism development in the Carpathians, fostering preservation and promotion of the cultural heritage and traditional knowledge of the local people, enhancing and respecting their socio-cultural authenticity in the Carpathians, and conserving their built and living cultural heritage and traditional values.

2. Each Party shall take measures with the objective to promote and support the development of sustainable tourism activities fostering preservation and promotion of the cultural heritage and traditional knowledge of the local people in the Carpathians, in particular initiatives and projects towards sustainable tourism development in the Carpathians which provide sound economic incentives for the preservation of the traditional architecture objects, local breeds of domestic animals and cultivated plant varieties, as well as the continuation of traditional land-use patterns and practices, crafting and marketing of local goods, arts and handicrafts.

3. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to encourage channeling part of the tourism revenues towards supporting the preservation and promotion of the cultural heritage and traditional knowledge of the local people in the Carpathians, in particular for the preservation and revitalization of traditional architecture objects, traditional handicraft, land-use patterns, local breeds of domestic animals and cultivated plant varieties.

Article 18

Enhancing the contribution of tourism to public education and awareness on sustainability issues

1. Each Party shall take measures with the objective to promote and support initiatives and projects aiming at raising awareness on sustainability issues related to sustainable tourism development in the Carpathians.

2. The Parties shall cooperate on developing the common Carpathian environmental education, nature and cultural heritage interpretation and other awareness raising programmes, associated to sustainable tourism development in the Carpathians, with the objectives to:

- (a) raise the awareness of the local people, tour operators and tourist service providers, tourists and general public on sustainability issues in the Carpathians;
- (b) increase knowledge of and respect for natural ecosystems and biological resources of the Carpathians;

- (c) raise the profile of biological and landscape diversity conservation at national and local levels;
- (d) increase knowledge of and respect for the cultural heritage and the traditional knowledge of the local people in the Carpathians,
- (e) promote sustainable tourism practices and appropriate behavior by tourists so as to minimize their adverse impacts, e.g. by developing the common "Carpathian code of good practice in sustainable tourism";
- (f) promote positive effects of sustainable tourism development in the Carpathians.

Article 19

Information and experience exchange, capacity building for development and management of sustainable tourism in the Carpathians

1. The Parties shall cooperate on the exchange of information and experience, and promotion of good practice examples concerning the development and management of sustainable tourism in the Carpathians.

2. The Parties shall facilitate international cooperation among scientific institutions with regard to sustainable tourism development and management in the Carpathians, in particular on the harmonization of monitoring systems, the provision and harmonization of databases, and undertaking common research programs and projects in the Carpathians.

3. The Parties shall ensure that the national results of the research and monitoring which are conducive to achieving the objectives of this Protocol are included in a common permanent observation and information system, and that they are made accessible to the public under the existing institutional framework.

4. The Parties shall facilitate the transfer and assimilation of environmentally-sound, socially acceptable and appropriate technologies and know-how for the planning, development and management of sustainable tourism in the Carpathians.

5. The Parties shall cooperate on developing common education and training schemes in areas related to the development and management of sustainable tourism in the Carpathians, and encourage and support the development of expert networks for the exchange of related expertise, skills and information.

6. The Parties shall cooperate on the development and strengthening of human resources and institutional capacities perceived as conducive to achieving the objectives of this Protocol.

Article 20

Promoting transboundary cooperation on sustainable tourism development in the Carpathians

1. The Parties, in accordance with Article 9 paragraph 2 of the Carpathian Convention, shall

pursue policies aiming at promoting transboundary cooperation in order to facilitate sustainable tourism development in the border areas of the Carpathians.

2. Each Party shall develop and implement management plans with the objective to enhance sustainable tourism development in the border areas of the Carpathians.

3. The Parties, in accordance with Article 9 paragraph 2 of the Carpathian Convention, shall take measures with the objective to coordinate management planning related to sustainable tourism development or develop joint management plans for its border areas in the Carpathians with the neighboring Party or Parties, in particular for transboundary or bordering protected areas, and other sites of touristic interest.

Article 21

Managing impacts of tourism on the biological and landscape diversity of the Carpathians

1. The Parties shall apply the precaution and prevention principles by assessing and taking into consideration possible direct or indirect, short- or long-term influence, including cumulative effects of tourism, recreational and sport infrastructure development projects, as well as tourist, recreational and sport activities, which are likely to have adverse impacts on the biological and landscape diversity of the Carpathians. In this regard, Parties shall proceed with appropriate assessment of potential adverse impact of projects, plans and activities related to tourism development in the Carpathians, including transboundary impacts.

2. The Parties, in accordance with Article 12 of the Carpathian Convention, shall cooperate on developing, adopting and implementing the common Carpathian policy of permanent and systematic monitoring of impacts of both existing and planned tourism developments on the biological and landscape diversity of the Carpathians, to be applied at regional, national and local levels; in particular concerning:

- (a) conservation, maintenance, restoration and sustainable use of endangered natural and semi-natural habitats native to the Carpathians included in the Carpathian Red List of Habitats, pursuant to Article 8 paragraph 1 of the Biodiversity Protocol;
- (b) integrity, continuity, connectivity and maintenance of protected areas and other areas significant for biological and landscape diversity of the Carpathians and for the coherence of the ecological network in the Carpathians, pursuant to Article 9 of the Biodiversity Protocol;
- (c) conservation of endangered flora and fauna species native to the Carpathians included in the Carpathian Red List of Species, pursuant to Article 12 paragraph 1 of the Biodiversity Protocol;
- (d) prevention of introduction or release of invasive alien species and/or genetically modified organisms which are likely to have adverse

environmental impacts that could affect the biological diversity, ecosystems, habitats or species of the Carpathians, pursuant to Article 13 paragraph 1 of the Biodiversity Protocol.

3. Each Party shall establish conditions and criteria, including relevant remedial and compensatory measures, under which policies, projects and activities related to tourism development with potential harmful impacts on the biological and landscape diversity of the Carpathians may be authorized.

4. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to prevent, mitigate and if necessary compensate possible adverse impacts of tourism on the biological and landscape diversity of the Carpathians.

Article 22

Managing environmental impacts of tourism in the Carpathians

1. The Parties shall apply the precaution and prevention principles by assessing and taking into consideration possible direct or indirect, short- or long-term influence, including cumulative effect of tourism, recreational and sport infrastructure development projects, as well as tourist, recreational and sport activities, which are likely to have adverse impacts on the environment of the Carpathians. In this regard, Parties shall proceed with appropriate assessment of potential adverse impact of projects, plans and activities related to tourism development in the Carpathians, including transboundary impacts.

2. The Parties, in accordance with Article 12 of the Carpathian Convention, shall cooperate on developing, adopting and implementing the common Carpathian policy of permanent and systematic monitoring of environmental impacts of both existing and planned new tourism developments in the Carpathians, to be applied at regional, national and local levels; in particular concerning the use of natural resources such as land, soil, water, forests, energy; as well as sewage, waste and air pollution management issues.

3. Each Party shall establish conditions and criteria, including relevant remedial and compensatory measures, under which policies, projects and activities related to tourism development with potential harmful impacts on the environment of the Carpathians may be authorized.

4. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to prevent, mitigate and if necessary compensate possible adverse environmental impacts of tourism in the Carpathians.

Article 23

Managing socio-economic and cultural impacts of tourism in the Carpathians

1. The Parties shall apply the precaution and prevention principles by assessing and taking into consideration possible direct or indirect, short- or

long-term influence, including cumulative effect of the tourist, recreational and sport infrastructure development projects, as well as tourist, recreational and sport activities, which are likely to have adverse socio-economic and cultural impacts in the Carpathians. In this regard, Parties shall proceed with appropriate assessment of potential adverse impact of projects, plans and activities related to tourism development in the Carpathians, including transboundary impacts.

2. The Parties, in accordance with Article 12 of the Carpathian Convention, shall cooperate on developing, adopting and implementing the common Carpathian policy of permanent and systematic monitoring and assessment of the socio-economic and cultural impacts of tourism in the Carpathians, to be applied at regional, national and local levels.

3. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to prevent, mitigate and if necessary compensate possible adverse socio-economic and cultural impacts of tourism in the Carpathians.

Article 24

Monitoring the effectiveness of policies and strategies for the development of sustainable tourism in the Carpathians

1. Each Party shall monitor the effectiveness of policies and strategies towards the development of sustainable tourism in the Carpathians implemented at the national, regional and local levels.

2. The Parties, in accordance with Article 12 of the Carpathian Convention, shall cooperate in developing, adopting and implementing the common Carpathian policy of permanent and systematic monitoring; to be applied at regional, national and local levels; of the effects of policies and strategies implemented towards the development of sustainable tourism in the Carpathians, by defining and applying the commonly agreed set of indicators, in particular taking into account, assessing and measuring:

- (a) the contribution of policies and strategies towards the development of sustainable tourism in the Carpathians to the conservation and sustainable use of biological and landscape diversity of the Carpathians, in accordance with Article 4 of the Carpathian Convention and with the Biodiversity Protocol;
- (b) the contribution of policies and strategies towards the development of sustainable tourism in the Carpathians to the protection and sustainable use of water resources of the Carpathians, in accordance with Article 6 of the Carpathian Convention;
- (c) the contribution of policies and strategies towards the development of sustainable tourism in the Carpathians to the sustainable agriculture, in particular the maintenance of the management of agricultural land traditionally cultivated in the Carpathians in a sustainable manner, in

- accordance with Article 7 of the Carpathian Convention;
- (d) the contribution of policies and strategies towards the development of sustainable tourism in the Carpathians to the sustainable forest management in the Carpathians, in accordance with Article 7 of the Carpathian Convention;
 - (e) the contribution of policies and strategies towards the development of sustainable tourism in the Carpathians to the development of sustainable transport and infrastructure, in accordance with Article 8 of the Carpathian Convention;
 - (f) the contribution of policies and strategies towards the development of sustainable tourism in the Carpathians to the preservation and promotion of the cultural heritage and of traditional knowledge of the local people in the Carpathians, in accordance with Article 11 of the Carpathian Convention;
 - (g) the effectiveness of policies and strategies towards the development of sustainable tourism in the Carpathians in enhancing environmental impact management in the Carpathians;
 - (h) the effectiveness of policies and strategies towards the development of sustainable tourism in the Carpathians in enhancing social and cultural impact management in the Carpathians;
 - (i) the effectiveness of policies and strategies in enhancing quality standards in the tourism sector in the Carpathians;
 - (j) the effectiveness of policies and strategies towards the development of sustainable tourism in the Carpathians for the generation of income and employment from tourism in the Carpathians, in short-term and long-term;
 - (k) the proportion of tourist income retained in the local people, and the overall contribution of tourism to the sustainable development of the local economy and well-being of the local populations in the Carpathians.

Article 25

Common programs and projects

Each Party shall participate, according to its needs and possibilities, in common programs and projects on activities listed under Article 1 paragraphs 2 and 3 jointly undertaken in the Carpathians by the Parties.

CHAPTER IV IMPLEMENTATION, MONITORING AND EVALUATION

Article 26

CBD Guidelines on Biodiversity and Tourism Development

1. With the objective to plan, develop and manage tourism activities in the Carpathians in an ecological, economic and socially sustainable manner, the Parties shall promote the integration of the CBD Guidelines on Biodiversity and Tourism Development in the

development or review of their strategies and plans for tourism development in the Carpathians and other related sectoral strategies, at appropriate levels in consultation with interested stakeholders including tourism operators and all other members of the tourism sector.

2. The Parties shall consider establishing monitoring and reporting systems based on indicators mentioned in the CBD Guidelines on Biodiversity and Tourism Development and in the UNWTO Set of Indicators, in order to assess the applicability and status of implementation of these Guidelines in the Carpathian region.

3. Parties to the Carpathian Convention shall strive for synergies in the implementation of other bilateral and multilateral agreements relevant to the CBD Guidelines on Biodiversity and Tourism Development and the implementation of this Protocol in the Carpathians, inter alia the Aarhus Convention, the Ramsar Convention, the Convention on Migratory Species, the World Heritage Convention, the United Nations Framework Convention to Combat Climate Change, the European Landscape Convention and others.

Article 27

Implementation

1. Each Party shall undertake appropriate legal and administrative measures for ensuring implementation of the provisions of this Protocol, and monitor the effectiveness of these measures.

2. Each Party shall explore the possibilities of supporting, through financial measures, the implementation of the provisions of this Protocol.

3. The Conference of the Parties shall develop and adopt the Strategy on Sustainable Tourism Development in the Carpathians, which will accompany the implementation of this Protocol.

Article 28

Education, information and public awareness

1. The Parties shall promote the education, information and awareness rising of the public regarding the objectives, measures and implementation of this Protocol.

2. The Parties shall ensure access of the public to the information related to the implementation of this Protocol.

Article 29

Meeting of the Parties

1. The Conference of the Parties of the Carpathian Convention shall serve as the meeting of the Parties to this Protocol.

2. The Parties to the Carpathian Convention that are not Parties to this Protocol may participate as observers in the Conference of the Parties serving as

the meeting of the Parties to this Protocol. When the Conference of the Parties serves as the meeting of the Parties to this Protocol, decisions under this Protocol shall be taken only by those that are Parties to it.

3. When the Conference of the Parties serves as the meeting of the Parties to this Protocol, any member of the bureau of the Conference of the Parties representing a Party to the Convention but, at that time, not a Party to this Protocol, shall be substituted by a member to be elected by and from among the Parties to this Protocol.

4. The Rules of Procedure for the Conference of the Parties shall apply *mutatis mutandis* to the meeting of the Parties, except as may be otherwise decided by consensus by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol.

5. The first meeting of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall be convened by the Secretariat in conjunction with the first meeting of the Conference of the Parties that is scheduled after the date of the entry into force of this Protocol. Subsequent ordinary meetings of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall be held in conjunction with ordinary meetings of the Conference of the Parties, unless otherwise decided by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol.

6. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall make, within its mandate, the decisions necessary to promote its effective implementation. It shall perform the functions assigned to it by this Protocol and shall:

- (a) Make recommendations on any matters necessary for the implementation of this Protocol;
- (b) Establish such subsidiary bodies as are deemed necessary for the implementation of this Protocol;
- (c) Consider and adopt, as required, amendments to this Protocol that are deemed necessary for the implementation of this Protocol; and
- (d) Exercise such other functions as may be required for the implementation of this Protocol.

Article 30

Secretariat

1. The Secretariat established by Article 15 of the Carpathian Convention shall serve as the Secretariat of this Protocol.

2. Article 15, paragraph 2, of the Carpathian Convention on the functions of the Secretariat shall apply *mutatis mutandis* to this Protocol.

Article 31

Subsidiary bodies

1. Any subsidiary body established by or under the Carpathian Convention may, upon a decision by the Conference of the Parties serving as the meeting of the

Parties to this Protocol, serve the Protocol, in which case the meeting of the Parties shall specify which functions that body shall exercise.

2. Parties to the Carpathian Convention that are not Parties to this Protocol may participate as observers in the meetings of any such subsidiary bodies. When a subsidiary body of the Carpathian Convention serves as a subsidiary body to this Protocol, decisions under the Protocol shall be taken only by the Parties to the Protocol.

3. When a subsidiary body of the Carpathian Convention exercises its functions with regard to matters concerning this Protocol, any member of the bureau of that subsidiary body representing a Party to the Carpathian Convention but, at that time, not a Party to the Protocol, shall be substituted by a member to be elected by and from among the Parties to the Protocol.

4. Rules of Procedure for the Conference of the Parties to the Carpathian Convention shall apply *mutatis mutandis* to the participation of observers in the work of subsidiary bodies serving this Protocol.

Article 32

Monitoring of compliance with obligations

1. The Parties shall regularly report to the Conference of the Parties on measures related to this Protocol and the results of the measures taken. The Conference of the Parties shall determine the intervals and format at which the reports must be submitted.

2. Observers may present any information or report on implementation of and compliance with the provisions of this Protocol to the Conference of the Parties and/or to the Carpathian Convention Implementation Committee (hereinafter referred to as the "Implementation Committee").

3. The Implementation Committee shall collect, assess and analyze information relevant to the implementation of this Protocol and monitor the compliance by the Parties with the provisions of this Protocol.

4. The Implementation Committee shall present to the Conference of the Parties recommendations for implementation and the necessary measures for compliance with the Protocol.

5. The Conference of the Parties shall adopt or recommend necessary measures.

Article 33

Evaluation of the effectiveness of the provisions

1. The Parties shall regularly examine and evaluate the effectiveness of the provisions of this Protocol.

2. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol may consider the adoption of appropriate amendments to this Protocol where necessary in order to achieve its objectives.

3. The Parties shall facilitate the involvement of the regional and local authorities, and other stakeholders in the process under paragraph 1.

**CHAPTER V
FINAL PROVISIONS**

Article 34

***Links between the Carpathian
Convention and the Protocol***

This Protocol constitutes a Protocol to the Carpathian Convention within the meaning of Article 2 paragraph 3 thereof, and any other relevant articles of the Carpathian Convention.

Article 35

***Entry into force, amendment of, withdrawal
from the Protocol, and settlement of disputes***

1. The provisions of Articles 19, 20, 21 paragraphs 2 to 4 and Article 22 of the Carpathian Convention on entry into force, amendment of and withdrawal from this Protocol and on settlement of disputes shall apply mutatis mutandis to this Protocol.

2. Only a Party to the Carpathian Convention may become Party to this Protocol.

Article 36

Reservations

No reservations may be made to this Protocol.

For the Government of the Czech Republic:
Tomáš Tesař

For the Government of the Republic of Hungary

For the Government of the Republic of Poland

Article 37

Depositary

The Depositary of this Protocol is the Government of Ukraine.

Article 38

Notifications

The Depositary shall, in respect of this Protocol, notify each Contracting Party of

- (a) any signature,
- (b) the deposit of any instrument of ratification, acceptance or approval,
- (c) any date of entry into force,
- (d) any declaration made by a Contracting Party or signatory,
- (e) any denunciation notified by a Contracting Party, including the date on which it becomes effective.

Article 39

Signature

This Protocol shall be open for signature at the Depositary from 27 May 2011 to 27 May 2012.

Done at Bratislava on the 27 May 2011 in one original in English language.

The original of the Protocol shall be deposited with the Depositary, which shall distribute certified copies to all Parties.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol

For the Government of Romania:
Christian Apostol

For the Government of the Republic of Serbia:
Ivica Radović

For the Government of the Slovak Republic:
Ján Figel'

For the Government of Ukraine